

La Veu de la Comarca

BIBLIOTECA PUBLICA
TARRAGONA

Setmanari Regionalista de Tortosa

ANY I.

PUGNA PRO PATRIA.

NUM. 10.

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada d'ls regions germanas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa.—Acullit com a propi al foraster que á trevallar hi vinga. Y á manar y á cobrar, á fer lleys y á judicar, cada hu á casa seva, que prou hi té que fer pera enténdreshi. Els empleats de terra y pòchs, actius y intelligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Santys y de Reys.—Las universitats y escolars, tornadas a son esser: obradors d'avensos de la ciencia y planter de filosofhs y juristas. A fora la ensopida rutina.—Intimament unida á la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repobladas las montanyas per grans boscos, trescant pels singles els corredors enginyers moderns, trayent del terrer y de las minas els fruits y minerals.—Las aguas de sos rius saltant de resclosa en resclosa móvent enginyers del treball.—Conservats com reliquias els monuments enrunats o antichs y alsarne d'un art fill llegitim del antich criat en els avensos actuals: Voltar las vellas poblacions historicas de populosas y amplias ciutats modernas.—Ports obrerts als productos de tots llochs; assegurats ab tractes d'una nació seria, veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria, y al obrer intervindre en el govern donantli lo que cristiàment y per dret li pertoca.—Volem deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Per obtenirho tenim lo precís: Força, riquesa y intelligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltem la virtud que á cap ens manca: L'amor á la Patria.—LUIS DOMENEC Y MUNTANER.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Tortosa al mes, 0'50
Fora semestre, 3'00

DIRECCIÓ Y REDACCIÓ
Carrer del Parque, N.º 8.
Tortosa 15 Mars de 1903.

La Redacció no fa seus los conceptes ni continguts dels articles firmats ó copiats.

SANTORAL

Diümenge 15, II de Quaresma.
Sta. Madrona vg. mr. y s. Longinos mr.—Anima—Dilluns 16, S. Heribert b. y sta. Juliana mr.—Dimars 17, S. Patrici b. y s. Joseph de Arimatea cfs.—Dimecres 18, San Gabriel Arcángel y lo Bto. Salvador de Horia.—Dijous 19, S. Joseph, espòs de Nira; Sra. patro de la Iglesia católica, y sta. Quintila mr.—Divendres 20, S. Anicet b. y sta. Fotina la Samaritana.—Abs. de carn.—Dissapte 21, S. Benet ab. y fr.

DEL DIA

Las eleccions. Heus aquí enclós aquest mot breu y lacónich, tot d'assumpto polítich, tota la preocupació y tot afany dels turnants y dels que volen tornar en lo poder per al engrandecimiento y regeneración de la Patria incóscútil, fins arribar á sacrificar la pau de casa y la tranquilidat de la familia. Res més los cáptica, res més los distreu, res més los entreté; es la fal-lera, l'obsessió, la mania d'aquells dos partits anacrónichs y malaltissos, quina única rahó de viure es l'estupidesa d'un poble que fetal jou com matxos de conreu, signat com esclau de missaga, y impotent com leunuch, castrat per la mà de sa propia desventura. No es tota la culpa d'aquells que van á cavall, bon tros, ne tenen los que ls seguant sobre ses costelles, personalissimes, sense idees ni programes, ni fé, ni conviccions, s'han fet mestresses de la cosa pública, que mangoneijan á son gust pera satisfacer ses concupiscencies. Y el poble calla. Vini y cinch anys de pau, en que la tranquilidat pública no ha sigut torbada per cap esbalot serio, y republicans y carlins s'han limitat á contenirse dintre la legalitat, no han servit pas pera res, més que pera portar la Hisenda á la bancarrota, pera perdre miserablement tot l'imperi colonial que ns habia deixat lo inesplorable pronunciamient de Riego; y pera posar lo nom de l'Estat Espanyol als pens dels demés Estats que ns miran ab compassió, y ns deixan viure perillósima. Si programes y idees haguessen tingut temps los hi sobrava pera posarles en práctica; si l'romántich *laissez faire, laissez passer*, no hagües ocupat lo lloch que pertocava á una fe que no tenjan. Y á unes conviccions que may han sentit, molt podien executar en bé de tots.

Pro aquest no era son objecte, ni son fi, lo fi y l'objecte era fer de l'Hisenda Nacional, un patrimoni pera quatre vividors. Qu' es perden les colonias? Que hi farem! Qu' es per lo credit? Paciència! Qu' es per fi la vergonya? No sabem que dirloshi!

Per aixó á Sagasta l' pintaban carregat d'espallies; perquè era el símbol y la personificació del sistema imperialista.

Y ara, com si no hi hagües res que fer; com si no hi hagües pendent cap assumpto d'interés públich; com si el problema social no udolés ab bramuls de fera engabiada; com si l'Hisenda estés salvada, y curats los tisichs que repariarem; y sans los esguerrats aquells que vestits de rayadillo, la Creu Roja alimentaba, supliant la caritat oficial que no s'aveya per en lloch; envers los infelissos que habian sacrificat salut y vida; com si ja fossem grans y poderosos, y fermessem els gossos ab llangonisses, ara havem jugat y jugarém á eleccions, y parlarem molt de sinceridad y de democracia, administracion y de los derechos del ciudadano libre, y lo de més es lo de menos, lo que tant se val, lo que tant se ns endona. Provas ns ha donat lo cos electoral de la Comarca votant en los pobles, alguns, tot lo cens, en altres, repartidet entre ls que manan y els que volen manar, y aquí á Tortosa la lucha ha sido pacífica: la inmensa majoria no es vol comprometre.

La veritat que si no fes rabia, faria fastich.

Escruxeix tanta barra á dalt, y tant estoicismo á baix.

Ensenyances de l'Historia

La anarquia á España en lo segle XIX.

(Continuació)

La part més honrada y numerosa de la nació defensava una cosa mala: lo regim absolut; ab procediments no diré sempre correctes, pero quan menos lleals, fenthi solidari dels defectes d'aquell regim á un principi essencialment bó: l'unitat católica, y á tongades acceptant de fet lo fundamental del regim contrari, pero refusant d'ell coses merament accidentals ó de forma, y agredint en atres del modo que sabia y podia lo regim constituït legalment, ab legalitat purament externa, si s'vol; y una minoria turbulenta, gens escrupulosa, defensava una cosa bona: lo regim constitucional; fent tot lo possi-

ble pera ferla odiosa, ja defensantla sense reparar en la moralitat dels medis que per n'allo empleavan, ja fent el regim d'eixa manera defensat consuetudinal ab principis antifeitichs ab lo modo de ser de la societat y de l' historia espanyoles, una part y atra involucranthi en sons respectius programes, drets, personals, més ó menos llegitims, més ó menos discutibles, pero no essencials al bé públich; apesar de lo cual s'han defensat ab tenacitat digna de millor causa.

Eixe estat anormal, inveterat en la societat espanyola, es lo que principalment ha portat ó ha fet possible la duració de la preponderancia del oficialisme, de la corrupció administrativa y de la tirania del inepte centralisme; perquè tot lo que ls interessos de la nació han perdut per les divisions dels ciutadans, ho han guanyat, eixos elements de opresió que s'compenetren y ajuden mutuament en perju general y positiu de la patria; donchs si bé al principi van esgrimirse com á armes ofensives sols pels defensors del not regim en contra dels del antich, han encarnat de tal modo en los costums polítichs d'Espanya, que, avuy en dia, ja ningú n'está lliure y segur dels cops d'eixes armes, per més adicte que siga al regim que les ha inventat ó perfeccionat.

Resulta, donchs, un problema molt complex lo resoldre el grau de responsabilitat que correspon á cada idea y á cada partit en la ruina y en la postracion actual d'Espanya, vista la gran diversitat d'elements que han concorregut en lo desenrotlo de la política y la dificultat de marcar la influencia que cada hu hi ha portat á dit desenrotlo.

Los uns partits invocant á son favor la moralitat absoluta, ab totes sas intransigencies y consecuencias; á voltes massa forades y especioses; los atres la moralitat política; ab tots los subterfugis de rahó d'estat y de salut pública, no sempre exents de sofisteria; cada hu procurará espolsarse y carregar damunt del atre les culpes que han ocasionat la ruina de la nació. Jo, obligat á fallar á favor ó en contra de la terquetat y obstinació d'un partit, ó de la frescura y guapesa del atre, no gosaria á compdemnar á cap de ls dos d'un modo exclusiu ni menos á absoldreli; sino que crech lo que deya Montero Rios, no sé si per-

que realment ho sentia, ó pel gust de fer una frase, aixó es: *que entre todos hemos matado á Meco.*

Del burgit d'antinomies resultant de la confusió de doctrines y procediments, d'idees y de fets que constituïx lo nexó filosòfic de l' historia política de l'Espanya del segle XIX (y aixó sols ens diu lo que pot ser tal historia), los partits que ens ha llegat dit segle com á digna herencia de son modo de ser ne trauran una consecuencia: arrimar la escla á sa sardina; que es com no trauren cap de consecuencia y perpetuar la confusió; los espanyols que ns precíem de desapassionats y imparcials, n'hem de traure dos de consecuencias:

- 1.ª Que Deu permet lo desenrotlo de certs aconteixements y la comissió de certs fets ab fins inexcrutables; quan pera traure bé del mal, quan pera castich de les faltes dels pobles, quan pera ensenyansa dels mateixos y de l'humanitat en general.
- 2.ª Que ls espanyols del segle XIX han sigut una colla de ximpls que, entre tantíssims cops com han donat á la ferradura, no n'han encertat cap al clau, y en aixó per cert no s'han distingit molt dels espanyols dels dos ó tres segles anteriors. Y eixa segona consecuencia, corolari de la primera, una vegada acceptada per la majoria dels espanyols, per desconsoladora que parega, no deixaria de tindre son aspecte profitós, puig que ella seria la millor medecina pera curar lo jingoisme ó l'chauvinisme espanyol, que es lo més ridicol de tots los jingoismes y chauvinismes, y ens faria prescindir de la mania de la nostra grandesa tradicional y del nostre extraordinari valer, y fundar la regeneració de que estem tan necessitats damunt de bases més modestes, pero més sólides y prácticques.

De entre la turba molta de noms que descollen més ó menos en la política espanyola del segle prop passat, no n'se veure més que dos quins poseedors reunien á mon entendre qualitats capasses d'aixecar á Espanya al nivell de las primeras naciones de Europa; pero pera estampar eixos dos noms necessito revestirme de coratge, perquè per més convenus que hu estiga d'una cosa, sempre imposa la temor de singularisarse proclamant una opinió que sab ha de xocar ab lo comú sentir, y sobre tot quan l'

opinió no es de les fundades en una veritat de demostració matemática. Eixos noms son los de dos catalans illustres; l'un fill de Tortosa: lo gran Cabrera; l'atre d'una ciutat diemhi vehina: lo general Prim, de Reus. Lo primer va ser arrollat per la implacable y cega espena de les circumstancies, que va ser més forta y potent que l' geni de Cabrera, ab tot y ser este tan gran com va ser. Lo segon, que estava en potencia propinqua de traduir en fets sas aspiracions, d'imprimir á la marxa de la política espanyola lo sagell de son caràcter práctic y enérgich, va ser víctima de passions incivils, propies d'estats de civilisació primitiva; va ser assassinat per amichs traidors y emuls de son mérit. Conech que este párrafo no fa cap falta pera la exposició de la materia propia del article; pero hé volgut introduirli com á homenaje que la meua insignificancia tributa á dos noms, al pareixer compdemnats al injust olvit de l' historia.

L' implantació del sufragi universal ha posat de manifest que ls partits extrems, los de afirmacions radicals, no tenen ja la forsa d'algun dia. Es cert que si l'sufragi fos una veritat encara donarian molt que entendre als partidaris del sistema vigent; pero menejant destrament les trampes y coaccions de les que s'en fa un ús com si fora un correcte procediment de govern, se n'riuen ja els referits homes, d'un perill que ls ha tingut preocupats y temerosos durant casi tot lo segle passat. Per atra part, l' actual dinastia, símbol del vigent regim polítich, ha resistit proves en extrem difícils, com han sigut les guerres y disturbis de que hem fet menció; dos minoritats, l' una tot lo llarga que una minoritat pot ser, un destronament y dos catástrofes nacionals: la pérdida de les colonias continentals americanes y la més recent de les insulars de Cuba, Puerto Rico, Filipines, Marianes y Carolines. Donada la dificultat tantes vegades provada, y més gran de dia en dia, de retornar al regim absolut, que, atesos los resultats obtinguts durant sa existencia, no ns ofereix cap garantia de benestar y millora, y axi mateix tenint en compte que res de bó podrien esperar d'un cambi polítich en sentit republicà, mentres no s' modifique la manera de ser dels homes que

defensen esta forma de govern, ja ensajada ab resultats ben dolorables, pareix que la més vulgar prudència aconsella acceptar la legalitat actual, prescindint de son orílle, pero combatent dins de la mateixa sons defectos y perseguint la consecució de tota mena de justes reivindicacions, lo mateix los que afecten als interessos generals de la nació, aixís morals com materials, que als drets de les regions que contra justícia y equitat van ser d'ells despallades. En eixe cas se troba principalment Catalunya.

A. M.

Las Covas de Montserrat

(Fragments d'un discurs)

La naturalesa se presenta a nostra contemplació baix un nombre infinit d'aspectes, ben al revés de las obras del home desposseït d'una tal potencia creadora. Y aixís mentres que l'home en sas creacions usa y abusa de la línia recta, engendrant en los formiguers que anomenen ciutats, eixa monotonía de cases y carrers tirats a cordell, en la naturalesa la curva campa com a reina y senyora.

Mes no solzament son variades les apariencies del mon material, sinó que també un mateix objecte per variacions accidentals y secundaries, s'ens presenta baix distints aspectes. Bon exemple d'aixó n'es la montanya de Montserrat, la montanya nacional de Catalunya, niu de llegendes y recorts ab sos rocams y sas serralades, aspres com lo geni catalá y ab sos picatxos altius, símbol d'una rassa forta, masclé.

«Mirada desde la carretera, diu un de sos historiadors, sembla per l'estrambòtica disposició de sas rocas un gegantí joch de bitllas; contemplada pel costat opost es diria que simula una colossal y continuada agrupació de fantastichs castells ab sas almenas y torreons voltats de profonds fossos y de infranqueijables muralles. Mirada en a stotalitat presenta la forma d'un gran vaixell ab la popa dirigida a Orient servintli de timó la cova en que fou trobada la Santa Verge.»

Al contemplar l'accidentalitat del terrenu ab sas rocas y sas covas y les mil variacions de la superfície, acut desseguida a l'imaginació lo recort d'eixes grans forses naturals, d'eixes palpitations de la naturalesa, en una de las que indubtablement fou creat lo Montserrat y enfront de las que l'home ab tota sa forsa, tota sa intel·ligencia y ab tot son orgull, sent sa infinita petitesa. Mes els catolichs no podem menys de recordar respecte a n'aixó la poètica llegenda que relaciona la forma de la montanya ab lo sublim drama del Gòlgota. «Cuan lo Redentor del mon llansá desde la creu son últim sospir, s'estremi la terra, tremolaren les montanyes, es trencaren les roques y l'eco de tal dolor arribá a Montserrat y les penyes se partiren desde la punta als fonaments.

La boca d'entrada a las covas cau cap a la banda de Collbató y té una forma casi ovalada. S'entra y en la semifoscor se distingixen formant la bóveda grosses penyes que semblan vulguer despendres pera castigar al que torba son repós. Lo paviment está ple de rocas y grietas, y la feble claritat en que tot está sumergit sembla dalshi formas extranyas y fer més misteriosas las tenebras que s'apilotan al fons.

A la dreta y separada d'aquesta estancia per una filera de rocas que no arriban al tetxat, hi ha una galeria en la que se comensan a tro-

bar cristallisations, mes tan dures que indubtablement han vlat correr molts segles.

Caminant cap a l'esquerra se troba un passadís, al fondo del que contemplarem un hermós capritxo de la Naturalesa. Es lo que s'anomena «el camarín», una verdadera capella gòtica. Esbeltes columnes sobresurten de les parets y bellísimes estalactites penjen del sostre, tot lo que unit al silenci comprenedor que n'aquestos llocs regna, eleva més y més l'ánima cap a Deu. Segueix una altra cova, verdader palaci de ninas, que té solzament 5 pams d'alsada estant les parets recubertes de cristallisations.

Al costat seu y bastant elevada hi ha la cova anomenada del Mansuetu. Fem aquí un petit descans y escoltem de boca la tradició un fet relacionat ab aquesta cova.

Durant la guerra de l'Independencia, lo Mansuetu junt ab varies dones y nens que l'ajudavan en sos treballs, tenia allí un taller d'armes. Un dia fou vist pels francesos que li seguiren los passos, descubrintli l'amagatall, mes tenint en compte la molta foscor que allí regnaba, no haurian sigut descuberts a no ser pels plors d'una innocent criatura que feu donar de son refugi als perseguidores.

Lo Mansuetu aleshores veientse perdut, los apuntá ab un trabuch dienilos:

—Si deus un pas més disparo lo meu trabuch y la seva detonació farà estremir a n'aquestes boxèdes que cauran sepultantnos entre sas runes.

Los francesos se deteniren espantats y allavors ell agafant una grossa caldera, la estimbá pera aquells precipicis, fent tal ruidu al pegar contra las rocas y aumentantlo de tal modo los ecos, que atemorizat l'enemich fugí a reunirse ab el gros del exercit.

Cap al fondo de la cova s'obri un pou d'uns 75 peus de profunditat, al que s'hi baixa per una ample escala que conduce a las covas més fondas. Després d'unes galeries ab alguns obstacles, s'entra en la part més hermosa. Brillants cristallisations recubreixen les parets; de la bóveda en penjan caprixosas, estalactites, mentres que d'en terra s'elevan estalactites formant fantástiques columnes. Tot aixó vist als fulgurants resplandors de les llums de bengala qu'encenen los guías, ens transporta als fastuosos palaus dels cuentos de Fades.

Si continuem lo camí, trobem altres grutes totes ab semblants adornos, donant mostra de lo que pot lo treball incessant del aigua que gota a gota ha anat hacinant materials pera formar aquestes belleses.

Ab aixó dono fi al meu treball, mes permétinme avans de retirar-me fer una curta consideració.

Al contemplar lo grandios aspecte de la montanya, al penetrar en sas maravellosas covas y fruit de sas innombrables belleses, lo poder del Creador s'ens presenta en tota sa esplendidesa. Mes Deu no es sols un Deu tot poderós, sino que avans que tot es un Deu d'amor y pera demostransho allí mateix ahont l'home admira la seva grandesa, allí coloca la Santa Imatge de la Moreneta, a fi de que siga la intermediaria entre nostres súpliques y sa divina voluntat.

J. TALLADA

Febrer, 1903.

Cosas de la setmana

En una festa que recentment s'ha celebrat a Barcelona, s'ha donat solta desde l'cim del Tibidabo

a uns quants millers de coloms missatgers. L'espectacle resultá bonnich, com ja s'esperava, y tant s'esperava, que s'reuniren per aquells contorns pera pendren vistas, nada menys que cinch cents fotografos!

Cinch cents fotografos, ab las cinch cents máquinas corresponents.

Anys enrera, y no gayres anys, pera reunir cinch cents máquinas fotogríficas, s'hauria tingut de buscar per tot lo mon y haria sigut inmens lo treball de trovar aquet número d'aparatos ab la gent a propòsit pera saberlas menejar. Avuy a Barcelona sol, sobran per coneguirho, professionals y aficionats, puig de segur que l'día de que parlém se quedaren encara a casa un número lo menys igual que l'que concorregué al Tibidabo, de gent que entén de fotografia y disposa de tots los trastes que s'necessitan pera exercir l'art de Niépce y de Daguerre.

Ha passat ja l'temps en que l'fotógrafo era tingut com un ser casi misteriós y dotat de d'un poder sobrenatural, que inspirava verdader respecte quant surtia del cuarto fosch y ensenyava a la víctima la seva fila, en un clixé xorrant d'aygua bruta; y ningú s'dava compte de com rediable d'allí surtiria lo retrato net y vernisat que devía enviarse a la benvolguda promesa ó a la llunyana familia.

Avuy qualsevol xavalet fa retratos y treu vistas, que son l'admiració dels pochos que encara no están versats en las maravellosas propietats de la llum.

No censurém, ni molt menys, aquestas manías ó aquesta afició, que en molts cassos pot fer grans serveys a las ciencias y a las Arts; pero hem de dar lo crit d'alerta als aficionats perque no s'trobin qualsevol día en un conflicte que ls costi rascar-se la butxaca.

Es lo cas que una actriu italiana ha demanat una indemnización de no se quantas mil liras a un aficionat que sense l'seu permis la va fotografiar; publicant després lo retrato en una serie de tarjetas postals. Y si vostés volen, l'actriu té molta rahó. Som duenyos de nostres mobles, de nostres casas, de nostres diners y no ho hem de ser delas nostras personas, de las nostras fesomias? Si jo tinch dret a que un quadro de la meva propietat no sigui reproduit sense l'meu permis per que no s'té de necessitar permis pera reproduir la meva cara, que es tan meva com lo quadro?

Si l'tribunal italiá falla en favor de l'actriu y ls tribunals de tot lo mon están d'acort ab lo seu fallo, yagin en compte los amateurs de la fotografia, tots los poschedors de Verascops, Kodaks, detectives, spidos y demás cámaras fotogríficas, no siga cosa que una distracció que tenen per innocent é instructiva, se ls converteixi en font per la que hi hagin de fer rajar unas quantas mils pesetas pera indemnisar lo perjuí que han causat a algun subjecte, masclé ó femella, sorprendentli la fesomia sense permis del interessat.

Y com, si arriba aquet cas, podrian ser molt frequents los disgustos, no hi hauria més remey que, ó tirar las máquinas a un racó, de por que surti massa car lo seu ús, ó no fotografiar més que a n'aquells individuos ó individuals que no portessin a l'esquena un cartell que digués:

Se prohibe sacar mi retrato, bajo la multa de 500 pesetas.

Gráu.

Tortosa, Mars 1903.

En pró del dret catalá y contra la reforma del Notariat

Els proposits del Sr. Dato ab lo decret reformant el Notariat sembla son per tancar la porta als notaris catalans, ferint al mateix temps als regionalistas ó millor dit a tot Catalunya. Avant, Centralistas, avant aixís ens estalvien feyna; val més un decret d'aqueixos que un any de propaganda, ja que molta gent que ls era indiferent y hasta veyá ab mals ulls al regionalisme, ara se acopla y envida contra l'odiós centralisme.

Voldriam disposar de més espay per poder citar los pobles, societats científicas, literarias, económicas y políticas y periodichs que han enviat telegramas de protesta al Ministre, y s'reduhirem al de la Unió Catalanista y al dels Banquers.

La Unió Catalanista

La Junta permanent de la «Unió Catalanista», en sessió del diumenge prop passat, acordá enviar al Ministre de Gracia y Justicia la següent comunicació, redactada en catalá:

«La Junta permanent de la «Unió Catalanista», ha pres en sessió d'avuy l'acort de protestar del decret reformant lo Notariat, encara que té la convenció y aixís llealment ho confessa, que tant aquesta protesta com totas las otras que s'fassin a Catalunya poch ó gens influiran en l'ánim de V. E., que al redactar lo document ho feu ab premeditació sabent lo que feya y perque ho feya.

Decrets com lo del passat Ministre d'Instrucció y l' que V. E. acaba de sotmetre a la sanció del Quesó del Estat, serveixin pera demostrar palesament als catalans apàtics la justícia de las aspiracions que la «Unió Catalanista» proclamá a Manresa y que han d'acabar per esser oficialment reconegudas pel Govern del Estat espanyol.

Lo que comuniquem a V. E. pera son coneixement. Visca V. E. molt anys. Barcelona 8 de Mars de 1903.—Lo President, Joseph M.ª Roca.—Lo Secretari, M. Rocamora.—Excm. Sr. Ministre de Gracia y Justicia.

Reunits Banquers y entitats Bancarias, acordaren per unanimitat suplicar V. E. suspensió Real Decret reforma Notariat fins rebre exposició rahnada que remitimém.—Los Sindichs, M. Prat y Companyia.—Pau Cendra.

Creació de Museus

—La Comissió organísadora pera la creació de Museus municipals en tots els pobles de Catalunya, nombrada per lo Centre Excursionista de Catalunya ha comensat los seus treballs, redactant una circular que quibliquem a continuació y sera remesa als senyors delegats y persones més influentes de cada encontrada. Ateses les rahons que en ella s'exposen, es d'esperar que en totes les poblacions hi podrem veure, dintre poch temps, interessants colleccions, que serán una prova més de la cultura de nostra terra.

Aquí Tortosa está já comensat lo Museu desde l'any 1900, fundat en parecudas bases per lo Di-

rector del present Setmanari, l'Arquitecte Joan Abril, secundat per l'Ajuntament y alguns particulars.

«El Centre Excursionista de Catalunya, atenent a que en quasi tots els pobles existelx un material més ó menys extens, compost de documents historichs, armes, monedes, lápides, objectes d'art, fòssils, etc., etc., de positlu valor historich, artístich ó científich, material que avuy se troba escampat arreu, descuidat ó completament abandonat, y que recullit y col·leccionat degudament, no solament donaria una prova de la cultura y bon gust de sos habitants, sino que seria també d'indiscutible valor com element d'instrucció pera ls col·legis de primera y segona ensenyansa ó de les persones aficionades a tals estudis, ha acordat iniciar y fomentar la creació de museus municipals, hont se podrán recullir y clasificar tots els objectes que tinguin algùn valor en el sentit abans dit, ja siguin documents, planos, gravats, fotografies ó dibuixos de paisatjes ó monuments de la localitat, existents ó desapareguts, col·leccions de periódichs locals, retrats de personatjes importants fills de la població respectiva, lápides, armes, monedes, esculptures, objectes de cerámica, indumentaria, fòssils, exemplars de botànica, mineralogía y zoologia y tot alló que ls medis y bon gust de cada un permeti, en l'intel·ligencia de que, com no s'tracta de que aquets museus siguin col·leccions completes, sino que tinguin caracter exclusivament local, han de contenir únicament aquells objectes que fassin referencia a la localitat mateixa ó hagin sigut trobats dintre l'respectiu terme municipal.

Seria ofendre l'il·lustració de vosté si ns esforcessim en demostrar l'importancia y trascendencia de l'idea que tenim el gust d'exposar. Basta ab lo dit pera que vosté la compregui. Mes, com aquesta no es obra que pugui portarla cap ab ses soles forces aquest Centre, per grans que siguin sos desitjos, sino que necessita la decidida cooperació de persones il·lustrades y de bona voluntat, a vosté ns dirigim també, ben segurs de que l'idea arrelará fondo en son esperit, y contribuirá ab tota la forsa del seu prestigi a l'èxit de l'empresa, que, d'esser un fet, parlaria molt alt en favor de la cultura del poble catalá.

Al objecte, donchs, de que sigui una realitat el nostre projecte, es necessari que en cada localitat se constituheixi una Junta més ó menys nombrosa, segons l'importancia d'aquella, composta d'un representant de l'Ajuntament y d'aquelles demés entitats y persones que per llurs mèrits propis ó significació social puguin ser una garantia pera la realissació del repetit projecte. Les més indicades en aquest cas serien els rectors, mestres, enginyers, arquitectes, notaris, metges, apotecaris, advocats, propietaris, presidents de Societats industrials ó científiques, etc, combinant aquets elements segons els medis y l'importancia de cada municipi. D'aquesta manera l'museu tindria un caràcter oficialment popular, y la Junta, completament autònoma, seria per ell una patent de seguritat contra les empenes de la política menuda, tan frequent, per desgracia, en aquest país, apart de que, fet en aquesta forma, es una manera de sollicitar el concurs d'un gran nombre de persones que contribuheixin a l'engrandiment del museu.

Una vegada constituída la Junta, procedirà a la fundació del museu, tenint en compte les circumstancies següents:

Tots els objectes que s'recullin serán guardats en un local que podrà facilitar l'Ajuntament, col·leccionantlos y clasificantlos deguda-

dament. Se portará un llibre registre d'entrades y sortides y se farán catàlechs explicatius de cada objecte ó document, fenthi constar tots aquells dats ó circumstancies que puguin tenir algun interès, com el punt de procedencia, significació històrica, científica, etc.

El museu serà propietat del poble, sense que may ni per cap motiu se pugui vendre, enagenar ni canviar cap objecte. No obstant, els particulars que n'poseixin algun y vulguin depositarlo en el museu podran ferho, conservant la seva propietat, que 'ls permetrà retirar-lo quan ho tinguin per convenient.

El museu serà públich, com també 'l llibre registre y els catàlechs, poguent també ser utilitzat pels mestres com á material d'ensenyansa, sense que tinguin dret á retirar cap objecte del local, ahont se traslladaran ab llurs deixebles sempre que vulguin donar caracter practich á certes lliçons.

Pera cobrir els gastos d'instalació y conservació, que no serán molts, els Ajuntaments podrien inclur una quantitat en llurs pressupostos, sens perjudici de les voluntats particulars que 'l favoreixin ab llur apoy pecuniari.

El Centre Excursionista facilitarà á les Juntas locals tots els dats que necessitin, y en les poblacions ahont no s'trobi persona competent pera fer les classificacions procurará enviarhi qui pugui ferho. Per aixó serà necessari que les Juntas locals se comuniquin constantment ab el Centre Excursionista y obrin d'acord ab ell, donant compte de sa constitució, reglament interior del museu y demés, sens perjudici de la completa autonomia de que sempre disfrutaran les Juntas locals, quina iniciativa tindrà ample camp pera augmentar en lo possible 'ls respectius museus.

Aquest es el pensament, breument explicat. El Centre Excursionista no dubta que despertará 'ls entusiasmes de tota persona il·lustrada y per aixó 'ns dirigim á vosté pera

que avistatse ab les demés persones ó entitats que en aquesta localitat puguin contribuirhi, hagin ó no rebut la present circular, celebrin una reunió en el plassó més breu possible y procedixin á la practica de totes aquelles gestions que siguin precisas pera realisar el pensament exposat.

Entretant, la Comissió que firma, creada en aquest Centre á l'esmentat objecte, se complau en posarse á les seves ordres, esperant que l'efort de tots sigui sempre pera major honra y gloria de la terra catalana.

Barcelona, Novembre de 1902. César A. Torres.—Eduard Xalabarder.—Juli Soler y Santaló. J. Maspons y Camarasa.—Narcís Fuster.

NOTICIES

Districte de Tortosa

Las elecciones fetas desde el diumenje al dijous de la present setmana, han tingut per resultat legal la proclamació com á diputats provincials dels senyors D. Victor Olesa, D. Francesch Roig, D. Germán Adell y D. Manuel Homedes; los dos primers, resultan reelegits, tal vegada per lo molt be que ho han fet, y los altres dos porque n'aprenquin. No cal dir que 'ls quatre son centralistas ó caciquistas donchs se dihen carli el primer, conservador l'últim y liberals los altres dos; y siga su curso la procesión.

El resultat de las elecciones en tot Espanya es de 311 adictes, 130 liberals, 19 demócratas, 26 republicans, 10 carlins, 5 tetuanistas, 11 independents, 5 romeristas y 6 regionalistas; las dos cantitats primeras son las únicas que varian, cada vegada donchs que dependeixen de qui mana y maneja la sinceridad electoral.

Per cumplir lo que mana l'últim decret referon tal Notariat, han sigut cridats per lo degá dels Notaris, tots los de la provincia per la reunió que ha de tenir lloch á Tarragona lo dia 25 del present mes.

Ab la nova demarcació corresponen al districte de Tortosa 10 notarias, repartidas de la següent manera: Tortosa 4, Alcaná 1, Amposta 1, Benifallet 1, Cherta 1, y Uldecona 1.

En la present semana han mort lo senyor D. Joseph Navarre, comerciant y don Joan Villó, mestre de casas, (Q. A. C. S.) A las familias dels dos fem present lo nostre condol.

Los nostres amichs D. Joseph Domingo Grego y D. Joaquim Sacanella han pres possessió del carrach de Concellers de la Su cursal del Banc de Espanya á Tortosa.

Las darreras elecciones de diputats provincials han resultat á Barcelona una derrota actual pera los elements del caciquisme. S'ha demostrat de modo evident lo que tots los que coneixian quelcom de la política local ja sabian, es á dir, que los dos caciquismes turnants no tenen cap prestigi en aquella ciutat.

Més se diu que los amichs d'en Planas y Casals, ja forman pronóstichs y calendaris y han profetisat lo que succehirá á la capital de Catalunya.

Las próximas elecciones, dihen los cacichs y sos adeptes —las guanyarán també los republicans; y ben prompte l'Ajuntament y la Diputació provincial estarán totalment dominadas y gobernadas per los radicales.

«Aquestos, fidels á sas doctrinas y compromisos, no deixaran de lesionar directament interessos mols sagrats per las classes conservadoras de Barcelona.»

«Los conservadors y las classes directoras, afegixen los caciquistas, reaccionaran al veure atacadas en lo que las interessa y vindran á demanarnos ajuda y protecció.»

«Lo nostre regne tornarà á renaixer y tornarém á ser lo que forem un dia porque quant no tinguém enfront nostre als excelentissims senyors, ni als aristócratas del diner ó de la sanch; la tasca serà senzilla pera tornar á manar, donchs á las masas republicanas, las reduhirém ab la mateixa senzillesa y rapidesa que ho hem fet altrás vegadas.»

Sinceritat electoral (¿?)

Los nostres amichs senyors Font, Bertran y Roig, tementse que 'ls cacichs tractarian d'adjudicarse las actas en blanch dels pobles del Papiol, Corbera, Sant Climent, Castellet, Espiugas y el Prat, ho notificaren aixis al governador civil, fenthi present que s'acullian á la circular den Maura y que demanavan delegats.

Lo governador va dir que havia de consultarlo al ministre de la Governació: aixis ho feu, y en Maura va contestar que creya que no hi havia necessitat dels delegats; lo governador, ab tot, proposá á alguns diputats provincials si volian acceptar la delegació, á lo que 's negaren.

Y, efectivament, al Papiol, Corbera, Sant Climent y Castellet, no s'han fet elecciones, segons testimoni de molts vehins; a Espiugas la tupinada es manifesta, y al Prat s'evitá en part envianthi notari los nostres amichs.

Sense aquestas actas en blanch

los nostres amichs foren tota tres diputats provincials per gran majoria. Los senyor Sostres y Oms poden alabarse de ser diputats pels precediments antichs. ¡Quina honra!

Y en Maura, pot anarse alaband de sincer y justicior y de que mira per la sinceritat del sufragi.

¡Valenta sinceritat!

Al Ajuntament de Barcelona sembla que hi hagi mar de fondo, habentse dit per alguns regidors que ja estan tips de discursos y que se han de pendre acorts graves, puesto que alguns pensan que la R. O. sobre pagos es dictada solzament contra l'Ajuntament de Barcelona. Lo Sr. Mir y Miró ha proposat la dimisió colectiva del Ajuntament, y el senyor Buxó proposa rompre tota classe de relacions ab lo Governador y que l'alcalde se entengui directament ab lo Ministre, y que ans del periodo electoral se despedexi á tot el personal del Ajuntament; per últim, se ha acordat suspendre per tres ó quatre dias tot acort respecte á la cuestió y concedir ademés los reunits un ampli vot de confiansa al senyor Monegal pera que, personalment fassi totas las gestions qu'entengui oportunas pera resoldre 'l conflicte.

Si 'ls trayalls del Alcalde, en lo plasso indicat, no donguessin un resultat satisfactori, allavors l'Ajuntament en ple pendrá acorts d'importancia.

Lo pressupost desaprovat

Ahir vespre lo senyor Monegal rebé, retornat per lo Governador civil senyor Espinosa de los Monteros, lo pressupost municipal desaprovat.

Acompanyava al pressupost una autorisació de la superioritat pera poguer pagar sos sous als dependents del municipi.

Tortosa: Imp. Foguet; P. Hospital

que bien se vea que esta es una ciudad que se llama Tortosa y que se llama así desde que se fundó en el año 1575.

que bien se vea que esta es una ciudad que se llama Tortosa y que se llama así desde que se fundó en el año 1575.

CAPÍTULO SEXTO

Pruebas lo mesmo por autoridad de Pomponio Mella, y dasse razon como dejando el nombre de Ibera se llamó Dertusa.

que bien se vea que esta es una ciudad que se llama Tortosa y que se llama así desde que se fundó en el año 1575.

Confirmasse esta verdad ultimamente por lo que escribieron Pamponio Mella en el libro de situ orbis, pues tratando de las poblaciones de Cataluña, empieza de los Pirineos hacia el Poniente por la costa, y cuenta los pueblos que ay ella, y dize. Inde ad Tarraconem parva sunt oppida Blada, Illuro, Betullo, Barcino, Subur, Iolobin. Parva flumina Betullo, iuxta Iontis montem, Rubricatum in Barcinonis littore: inter Subur, et Iolobin maius Tarraco. Vrbs est in his maritimarum oris opulentissima, Tulcis eam modicus amnis super, ingens Iberum deorsum attingit. Esta Ciudad que aquí llaman opulentissima piensan muchos que es Tarragona: Pero es engaño á mi parecer, y lo cierto es que habla de Tortosa, aunque no la nombra assi por darle el apellido de opulentissima, con que fué honrada la Ibera, que es nuestra Tortosa, como probamos, y el docto P. Mariana en el libro 10 de su historia cap. 18. recovando esta costumbre llama á Tortosa Vrbs opulentissima. Sin esto se

nero, sino por las cogidas universales, y abundantes de su termino, como todos los que tienen noticia desta tierra bien saben. Porque lo primero fue fundada en las mismas corrientes del rio Hebro: Lo segundo cerca del Mar, con Puerto para naves, y galeras capacissimo, dentro de la boca del rio, con dos montes, uno á cada lado, que hazian entonces un seno, ó espacioso puerto, donde agora con las inundaciones del rio, y tierra que deja ay dos anchuras, y fertiles campañas, donde se coge muchissimo trigo, con dos torres, una á cada parte del rio, muy antiguas, y fuertes, que muestran bien ser ellas en defensa del Puerto: La una llamada la torre de Campredó: La otra á la otra parte del rio, espaciosa heredad y campaña, que llaman la Carroba. La tercera condición se cumple con un espacioso término muy llano de quatro leguas que tiene, y unos montes fertilissimos, de olivos y algarrobos, que muestran bien su antigüedad, y aptos para todo genero de frutos, trigo, y vinos: y en los montes abundantissima madera, para cualesquier edificios, y navios. La quarta condición muestra bien claro un castillo, que dentro de la Ciudad tenia muy espacioso, y capaz para grande cantidad de gente. Todas las cuales condiciones, y con grande ventaja hallamos en la Ciudad de Tortosa, y su termino, hoy mas ensanchado por la tierra, que en sus crecimientos deja el Hebro cada dia, pues consta á todos los moradores desta Ciudad de Tortosa, que en el año 1575, se edificó una torre á la orilla del Mar, y á la boca del rio Hebro, y hoy dista del Mar mas de media legua.

Agora pues para la averiguación desta verdad, y que no quede, ni á los Historiadores, ni á los lectores duda alguna, será necesario que de la Historia de Tito Livio probemos, ser sin duda alguna Tortosa, la que el dicho Livio nombra Ibera, con sobrenombre de opulentissima: Y para esto traeré y acompañaré á los Romanos, y Cartagineses por los caminos, y jornadas que hizieron. Y tomando principio de la jornada que antes dijimos que hizo Gneo Cipion dende Tarragona, con quinze galeras contra Hasdrubal, á la boca del rio Hebro, consta por Livio que los soldados Cartagineses, maltratados de palabra, y con aspereza reprendidos por

MORESO

Gran botiga de calsat
de totes classes

SABATES Y BOTINES D' IVERN

Confeció esmerada para 'ls que tenen los peus delicats,
Casa fundada l' any 1866.

PREUS FIXOS VENTES AL CONTAT.
PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU
TORTOSA

Llibreria fundada 'l sigle XVIII

Francesch Mestre TORTOSA

PUBLICACIONS CATALANES:

Obres de Mossen Jascinto Verdager
» Tomás A. Rigualt
La Santa Missa—llatí y catalá—pasta 1 peseta
Lo catalá devot—nou devocionari—pasta 1 peseta
Los set diumenges de San Joseph—pasta 1 peseta
» rústica o'50 peseta
Doctrina cristiana—cartonet—o'50 peseta

DEPOSIT DE PAPERS, CROMOS Y ESTAMPES

A. OLIVERES

MEIJE

Ex-almne del Hospital de Paris
Ex-ajudan de la Clinica de malalties dels ulls del
Dr. Galezowski.

CONSULTA DE 11 A 1 Pasatje Franquet, Pral.
TORTOSA

Sin empleo de capital, buena ganancia diaria; se obtiene escribiendo a G. A. B.—Casella Postale, N. 196 Milán (Italia).

ARTHUR MESTRE

Gran surtit de Petaques, Paraygues, Pipes, Parasols, Bastons, Colls, Punys, Mitjes, Mitjons, Juguets, Puntilles, Brodats, Perfumeria, Acordeons, Objectes pera regalos, y tota clase d' articles pera barbers.

GRAN SURTIT DE QUARTINES JAPONESAS EN
CARTO DE TOTES MIDES Y VENTALLS DE TOTES
CLASSES, CÒRBATES, QUINCALLA, GUANTS, etc.
Carrés d' En Carbo 11 y 13 y Pescadors 1.
TORTOSA.

Drogueria, Perfumeria, Ultramarins, Comestibles y Colmado

Yda. de F. Canivell y Sala
Angel, 6 y 8.—TORTOSA

Complet surtit en

Pastes pera sopa llegitimes de Mallorca.	Sucres
Conserves de totes classes	Cafés
Abadeijo 1. ^a , coa foradada	Cacaos
Manteques	Thés
Formatjes	Chocolates
Embutits	Bombons
Fiambres	Galletes y biscuits
Articles fotografichs	Aixarops y horchates
Productes químichs	Carbuo de calci
Aigües minerals	Petróleo refinat
Específichs nacionals y estrangers	Esplosius, meches y perdigons
Colors y barnisós	Abonos
Broches y pinsells	Sofres
Barnis mineral	Sulfat de coure
	Llavós

Vins de taula, generosos y champanyans
Licors del pays y extrangers

Lo Doctor J. Oller Rabassa, ex-almne de 'ls professors Bagulinski y Jacobson de Berlin, Lermoyez, Gougenheim y Viollet de Paris, ofereix al públich son Consultori especial para el tratamiento de las malaltias de la Gola, Nas y Orellas. Montat ab arreglo als darrers avensos moderns en lo carrer de Trafalgar, 44, principal.

Barcelona

Hasdrubal, nunca despues guardaron fidelidad, antes causaron grandes levantamientos en los del bando Cartagineses entre los pueblos Carpesios junto a la villa bien señalada del Reyno de Aragón, llamada Caspe, a la otra parte del Hebro, al Poniente. Dizenlo Tito, y Sabellico, casi con unas palabras. *Fecerunt hi transfuge motum in Carpesiorum gentem, descripserant que his Auctoribus urbes aliquod.* En esta comarca hazian la guerra los Romanos, adonde dende Sagunto pudieron venir sin passar Hebro, y allí pelearon con un Capitan Caspesio, dicho Calbo, y allí fue grande el concurso de la guerra, entre Romanos, y Cartagineses: Y muestra clara ser junto a Caspe, vezino del rio Hebro, por lo que dize Tito en la Decada 3. lib. 3. con estas palabras. *Itaque et ipse Hasdrubal in collem satis arduum, tutumque flumine etiam abjecto tunc Copias subduxit, et premissa caenam, armaturam, equitesque pallatos eo recepit. Nec aut colli, aut flumini satisfidens vallo Castra promunijt.* Que vertidas quieren dezir. Y así que el dicho Hasdrubal en un monte harto alto y seguro, y tambien guardado el rio, alojó su Ejercito, y embiando delante los caballos ligeros, viendolos temerosos bolvió a retirarlos: pero no teniendose por seguro con la fortificación del monte, y rio, cercó con fosso sus Reales. Y así no se puede dudar ser esta guerra en Caspe, ó junto a dicho lugar, pues nombra el rio dos vezes, y que se retiró entre el rio y el monte, y los Romanos no les pudieron sacar a pelea de los Reales fortificados: y así determinaron dejarle, y opugnar una Ciudad fuerte, dicha Ascua, la cual quando Hasdrubal pasó a esta guerra tomó, y en ella recogió gran cantidad de trigo, y provisiones, como dize la historia. Quedanos agora mostrar donde passan el rio, y quien lo pasó. Dize pues Tito Livio, que en acabando la refriega dicha, recibió carta Hasdrubal de Cartago, con que se le ordenaba que con su Ejercito passasse a Italia a juntarse con Anibal su hermano. Y el dicho replica, y dize con estas palabras de Tito Livio. *Si vero inde pergeret, priusquam Iberum transiret, Romanorum Hispaniam fore.* Que quiere decir que si el se fuesse de allí antes que passasse el rio Hebro toda España sería de los Romanos. Siguesse

pues bien que estaba Hasdrubal a la otra parte del Hebro hazia poniente, pues para yr a Italia abia de pasar el rio Hebro. Dize mas la Historia de Tito Livio, que los Cipiones sabido el intento de Hasdrubal, quedaron suspensos y cuidadosos como podrian retardarle de la yda a Italia, y no hallaron mas eficaz remedio que poner cerco a Ibero, que era la plaza de armas de los Cartagineses: y esto lo pusieron por obra: dizelo Livio por estas palabras. *His auxij curis ad Iberum contrabant Copias, et transitu amne cum diu consultassent utrum Castra Castris conserrent, an sactis haberent socijs Cartaginensium, oppugnandis morari ab itinere propositu hostem, Urbem a propinquo flumine Iberam appellatam opulentissimam ea tempestate regionis eius opugnare parant.* De la cual autoridad se saca que passaron el rio para poner cerco a Ibero. Luego no está a la parte de Poniente, pues hemos mostrado que ellos estaban a la parte de Aragón al poniente del rio Hebro en lo que quizá no repararon los Historiadores antiguos y modernos. Luego bien claro queda que Ibero está a la orilla del rio a la parte del Levante, por lo que escribe Tito Livio, y por el camino y jornadas que hizieron Romanos y Cartagineses. Agora pues veamos como los Cartagineses descercaron a Ibero, y es bien cierto que con la misma treta de los Romanos cercádoles una Ciudad de su denominación llamada Ascua, y agora, Ascon, ribera del rio Hebro fuerte por naturaleza y arte, y más entonces que el rio bafaba sus muros y por el altissimo Castillo que aun hoy posee. Y en viendo cercada a Ascua los Romanos levantaron el cerco a Ibero, y fueron a buscar a Hasdrubal, y hallado le acemetieron, y vencieron de tal manera que le impossibilitaron de passar a Italia, como lo dize Livio.